

tage vi med Underskrifterne paa de Adresser, der ere komne til os her nede, siden Sagen forlod os sidst — det er i alt en Snes Stykker med godt 9000 Underskrifter — saa bliver det samlede Antal henved 75000. Hvad er det, mine Herrer, som Resultat af flere Maaneders Arbejde under den meget stærke og indflydelsesrige Paa-virkning, som Præsterne endnu ere i Stand til at udøver undt omkring i vort Land? De fleste af disse Adresser skyldes sikkert præstelig Paavirkning, præstelig Fremstilling, præstelig Begrundelse. Hvad er det mod — for at tage et andet Eksempel fra den seneste Tid — de 182,000 Underskrifter, som den af Mænd og Kvinder indgivne Adresse i Anledning af Voldtægtsforbrydelserne fik i Løbet af 12—14 Dage, uden at nogen Autoritet af nogen Art agiterede derfor?

Altsaa, det forekommer mig ikke, at disse Adresser i Henseende til Tallet paa Underskrifter ere særlig imponerende. Men heller ikke med Hensyn til *Indholdet* forekommer det mig, at man kan lægge saa overordentlig megen Vægt paa dem. Maa jeg blot i Forbigaaende indskyde, at vi ogsaa have faaet en Resolution fra Provst Holck i Nordby fra et Møde ovre paa Fanø, hvor det overvejende Flertal paa et Møde af 3—400 Mennesker androg netop om, at det Forslag, vi have vedtaget, maatte blive det endelige Resultat. Altsaa, jeg mener ikke blot, at Tallet paa Underskrifterne egner sig ikke til at imponere, men ogsaa, at Adressernes Indhold vidner om en vis Uklarhed hos Underskriverne. I de fleste, jeg tror at turde sige alle disse Adresser — for saa vidt de ere stiledede til os, har jeg gennemlæst dem, med Hensyn til dem, der kun ere stiledede til Landstinget, har jeg maattet henholde mig til, hvad Landstingsudvalget derom har refereret — laa der det samme til Grund, som ogsaa laa til Grund for Præsternes Adresse: Vi maa bort fra den Tvang, der nu hersker til kirkelig Vielse som den eneste rette gyldige Ægteskabsform for Folkekirkens Medlemmer, den maa vi væk fra for Kirkens Skyld, for Præsternes Skyld, for vor egen Skyld. Det er det første, det er Udgangspunktet. Dernæst fremsættes der i disse Adresser Krav paa, at der maa blive Valgfrihed for Borgerne, at de maa faa Lov til fremtidig — thi hidtil har der jo ikke været Valgfrihed — at vælge frit imellem, om de ville have den borgerlige eller kirkelige Form for Ægteskabets Indgaaelse. For det 3die føje de fleste af disse Adresser til, ikke nær dem alle, men

dog nok de fleste, at der ogsaa maa gives Præsterne Frihed for at stifte Ægteskaber, der kunne kaldes forargelige eller stridende mod Guds Ord. Jeg siger, der er heri en Uklarhed. Holde vi os til dem, der kun bede om Frihed for Borgerne til at vælge, er der deri en Uklarhed, enten den nu ligger hos Adresserne eller i Landstingets Affattelse. Det Forslag, man har sendt os ned fra Landstinget, giver jo nemlig *ikke* en saadan Frihed; thi i samme Øjeblik, som Borgernes Valgfrihed knyttes til Valgfrihed for Kirkens Repræsentanter, i samme Øjeblik eller i samme Omfang er Valgfriheden for Borgerne væk. Det siger sig selv, det have vi tidt nok hørt her i Tinget, det skal jeg ikke komme nærmere ind paa. Og for saa vidt angaar de Adresser, der bede om begge Dele, vil det sikkert vise sig, at enten vil den Frihed, man beder om for Borgerne, eller den Frihed, man beder om for Præsterne, blive et Skin. Det kommer an paa, hvem af de to Parter der er den stærkeste. Viser det sig, hvad jeg nærmest antager, at det er Borgerne, der blive de stærkeste i deres Krav paa at faa det, de ville have, og det vil for de flestes Vedkommende være den kirkelige Vielse, det tvivler jeg ikke paa, vil det blive Præsterne, Kirkens Tjenere, der maa bøje sig og slaa af; det ville de gøre af Magelighed eller Føjelighed, eller de ville gøre det som den svagere Part; thi alt her i Landet er den svagere Part over for et fast og bestemt Folkeønske. Men skulde jeg tage fejl heri, skulde det vise sig, at det var Borgerne, som vare den svagere Part i det Forhold over for Kirken, vil det jo føre til, at Borgernes Valgfrihed bliver et Skin, og saa vil man ikke opnaa det, som jo dog alle bede om i disse Adresser, nemlig først og fremmest Valgfrihed for Borgerne. Ja, hvis man vilde nøjes med et Forslag, der gav Borgerne Valgfrihed, og stryge den Del af Forslaget, der tilsigter at skaffe Præsterne nogen Frihed, saa er det muligt, at et saadant Forslag virkelig vilde kunne tilfredsstille Folkets Flertal og bringe dem til at undgaa den Skuffelse, som de vistnok ellers vilde faa, og saa er det ogsaa muligt, at det vilde kunne gennemføres her i Tinget. Men vil man skaffe Præsterne, Kirkens Tjenere, deres Frihed med Hensyn til deres Medvirkning ved Ægteskabs Indgaaelse, med Hensyn til om de ville give den kirkelige Velsignelse eller ikke, tror jeg rigtignok, at man vil faa at se, at dette kan kun gennemføres i dette Ting, naar man bliver staaende paa det Grund-